

Зелений туризм як фактор диверсифікації територіального розвитку

Відродження та подальший економічний розвиток регіонів України та сільських територій у їх складі на сьогодні справедливо пов'язуються з напрямками диверсифікації сільської економіки, зокрема, появи індустрії сільського зеленого туризму. Диверсифікація сільського господарства поставлений у главу кута перспективного розвитку галузевої економіки. З економічної точки зору диверсифікація (від лат. Diversus- різний і facer-робити) – це одночасний розвиток декількох або багатьох, не взаємопов'язаних технологічних видів виробництва і (або) послуг.

Соціальний напрямок диверсифікації, включає збереження і створення нових робочих місць. Саме цьому направленню відводиться більше уваги в соціально-економічній політиці країн ЄС. для успішної диверсифікації економіки сільських територій необхідно враховувати інтереси всіх сільських поселень, де відображаються спільні для всіх пріоритетні напрями.

Термін «диверсифікація» використовується, як правило, у відношенні організації, і представляє собою направлення розвитку, при якому реалізується стратегія виходу на нові ринки збуту з точки зору товарного асортименту, географії, клієнтського сегменту. Підприємства використовують диверсифікацію, коли необхідно досягти ефективного управління ризиками, збільшити об'єми продажу, прибутку. Для цих цілей воно створює нове направлення виробничо-збутової діяльності, формує ще одну виробничу структуру, або поглинає існуючі, створює інтегровані структури і т.д.

В умовах ринкової економіки ці взаємозв'язки будуються на принципах конкуренції за інвесторів, робочу силу, бюджетні кошти. Коли місто, село, регіон, муніципальний район змагаються за приваблення рідкісних ресурсів, вони використовують різні ринкові стратегії, в тому числі диверсифікацію. Гостра необхідність в розвитку різних галузей в територіальній економічній системі з'явилася, коли найбільший економічний занепад і відтік людських ресурсів зачепив міста з моноекономічною структурою. Диверсифікація економіки території направлена на розвиток різних галузей і вихід від вузької спеціалізації. На відміну від диверсифікації виробництва диверсифікація економіки регіону:

- стосується сукупності бізнес-структур, працюючих на одній території;
- потребує державного регулювання економічних, фінансових, організаційних відносин, приймаючих участь в змінній галузевої структури.

Диверсифікація економіки сільських територій є важливим механізмом її успішного розвитку, досягненням економічної і соціальної ефективності. Поряд з проблемами монофункціональних міст в різних селах і сільських муніципальних районах, також існує велика залежність від природного виду виробничої і господарської діяльності, яка робить всю економічну систему певних сіл і міст вкрай не стійкою. Але на відміну від міст є єдиним містоутворюючим підприємством, село як соціально-територіальна форма спільності людей, з самого початку створена по принципу виробничої спеціалізації. Село завжди виконувало функції постачальника сільських ресурсів. Його економічна, соціальна, організаційна діяльність сформована таким чином, щоб село могло виконувати такі функції як:

- виробництво сільськогосподарської сировини;
- підтримання екологічного рівноваги;
- постачання робочої сили для міст;
- збереження культурної спадщини.

Як ми бачимо, сільський туризм, який став звичайною практикою в межах сільської території, спроможний забезпечити:

- підвищення зайнятості сільського населення;
- підвищення рівня доходів селян;
- подальший розвиток інфраструктури села;
- підвищення соціальної активності мешканців сільських територій.

Але на відміну від диверсифікації в бізнес-структурах, прийняте рішення розвитку несільськогосподарських видів діяльності і управління цим процесом не можливе без органів місцевого самоуправління. Роль структур муніципального управління на рівні району і поселень в розвитку диверсифікаційних можливостей сільських територій велика, і визначається рядом факторів.

В значній частині наукових досліджень, присвячених проблемам диверсифікації сільської економіки, особливе місце відводиться агротуризму, що припускає використання природних, культурних, історичних ресурсів села, для створення туристичного продукту, перевагами якого являється його низька собівартість і доступність для самих широких шарів населення. Туристам можуть бути запропоновані якісні послуги по розміщенню в сільських будинках: їжа, засноване на використанні натуральних і екологічно чистих продуктах, можливість збирання грибів, ягід, риборолві.

Розвиток агротуризму сприяє не тільки підвищенню зайнятості сільського населення і покращення якості його життя, але й приводить до відродження депресивних сільських територій і росту виробництва сільськогосподарської продукції на фермах, використовуваних в даній сфері послуг. Справді, зростаючий потік туристів визве ріст попиту на місцеву якісну і хоча б відносно екологічно чисту сільгосппродукцію, що в перспективі повинно привести і до росту відповідної пропозиції.

Не потрібно недооцінювати і такий вид діяльності, як заготовка і переробка дикорослих ягід, грибів і лікарських трав. В тому чи іншому ступені цим займається практично все населення сільської місцевості, хоча праця є оцінюваним не в повній мірі, і селяни, як правило, вимушені здавати дари ліса перекупникам (найчастіше здійснюють свою діяльність неофіційно) по невиправдано низьким цінам.

Необхідно визнати, що розвиток альтернативної діяльності на селі неможливий без суттєвої державної підтримки, особливо необхідної малим формам господарства на етапі їх становлення.

Ця підтримка на рівні регіону і окремих муніципальних утворень може бути представлена:

- у вигляді безкоштовних інформаційних і консультаційних послуг для жителів сільської місцевості;
- пільгового кредитування селян, бажаючих займатися підприємницькою діяльністю;
- можливостями застосування режиму пільгового оподаткування;
- покращення інфраструктури сільської місцевості, розвитку транспортних комунікацій, засобів зв'язку;
- практикою надання грантів по проектах, маючих соціальну значимість для регіону в цілому і окремих муніципальних утворень.

Сучасні реалії розвитку сільських територій та агробізнесу в цілому свідчать, що державної підтримки для підвищення якості життя сільського населення не достатньо – тут важлива, перш за все, ініціатива самих селян. В даний час туризм є одним з найважливіших сфер діяльності економіки з значним соціальним направленням, націленою на задоволення потреб людей і підвищення якості життя населення країни і регіону.

Світова туристична індустрія в останні роки стикається з постійно зростаючим рівнем конкуренції між країнами як всередині свого регіону, так як із за його межами. Ріст конкуренції на ринку туристичного попиту відбувається в результаті появи все більшого числа країн з амбітними експансивними планами приваблення туристів і досягнення піку насичення деяких форм і видів туризму, запропонованих туристичними центрами і країнами. Очевидним є і те, що туристичний потенціал нашої країни використовується далеко не в повній мірі, і створення умов для якісного відпочинку на території України українських і закордонних громадян потребує більш активного проведення господарської політики сфері туризму і туристично-рекреаційної сфери, в цілому.

В наш час туристично-рекреаційна сфера розглядалась як «локомотив» соціально-економічного, культурного розвитку, як база іміджевої політики і держави і регіонів. Однак згідно наданих експертних оцінок, зараз Україна по долі туризму в структурі ВВП, займає місце в другій сотні країн, уступаючи багатьом країнам, що розвиваються.

Зміни добробуту і соціального статусу українців орієнтує їх на збільшення витрат, при чому на відпочинок за межами власної країни. При всьому цьому Україна і її регіони володіють великими туристично-рекреаційним потенціалом, який неефективно використовується через неякісний територіальний маркетинг, ігнорування міжнародного досвіду.

Головна проблема сьогодні полягає в зниженні конкурентоздатності українського турпродукту, тому він стає занадто дорогим. І в першу чергу ростуть ціни на ті послуги, тарифи на які контролює держава. Це залізнична дорога, послуги музеїв та інші. А там, де є ринок, навіть дефіцитний, ціновий ріст все ж менший. Отже, розвиток агротуризму є великою соціально-економічною програмою по переведенню частини аграрного населення з виробництва в сферу послуг. Крім економічних, така державна політика переслідує соціальні і соціально-культурні цілі: зупинити деградацію сільських районів, втрату ними населення, зберегти і частково відтворити культурну спадщину, національну самобутність регіонів. Зроблений аналіз перспектив розвитку агротуризму в Україні, показує, що держава має великий потенціал для його становлення, якими є особливо охороні природні території, а також в державі є основоположний фундамент розвитку галузей туризму в цілому.

Список використаних джерел та літератури

1. Биркович В. І. Сільський зелений туризм - пріоритет розвитку туристичної галузі України / Биркович В. І. Стратегічні пріоритети // Науково-аналітичний щоквартальний збірник. - 2011. - №1(6). - С.138-143.
2. Рихлицька Х.М. Розвиток сільського туризму зарубіжних країн: досвід для України / Х.М. Рихлицька // Економіка та управління. – 2011. - №3. – С. 63-67.
3. Скоробогатова М.М. Диверсифікація як один із шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства в сучасних умовах / М.М. Скоробогатова, О.І. Куцерубова // Економічний вісник Донбасу. – 2011. - № 3(25). – С. 18-23.